

دولت زمینه ساز ظهور و راهبردهای فرهنگی انتظار

www.ketab.ir

دانشگاه عالی دفاع ملی

تهران ۱۳۹۰

شناسه: گروه مطالعات مدیریت راهبردی

عنوان و نام پدیدآورنده: دولت زمینه‌ساز ظهور و راهبردهای فرهنگی انتظار / تهران: دانشگاه عالی دفاع

ملی، انتشارات دعا، ۱۳۹۰

مشخصات ظاهری: متن تک رنگ، جلد رنگی، ۲۷۷ صفحه، بها: ۵۵۰۰۰ ریال

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۵۳۹۱-۷۲-۵

فهرست نویسی بر اساس اطلاعات فنیاً: راهبرد، الگوی راهبردی، قدرت توسعه، پیشرفت عادلانه.

پشت جلد به انگلیسی:

The government of paving the way for Reappearance(cultural strategies)

انتشارات دانشگاه عالی دفاع ملی

دولت زمینه‌ساز ظهور و راهبردهای فرهنگی انتظار

تهیه و تدوین: گروه مطالعات مدیریت راهبردی

استاد محبور: دکتر حسین عصاریان نژاد

ویراستار ادبی: سیاوش حسن آبادی

حروف نگار و صفحه‌آرا: امید رمضانی

طرح جلد: رشید رهنما

نمونه‌خوان: محمد شعبانی فرد

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۵۳۹۱-۷۲-۵

ناشر: انتشارات دانشگاه عالی دفاع ملی

چاپ اول: بهار ۱۳۹۰

تیراژ: ۱۰۰۰ جلد

بها: ۵۵۰۰۰ ریال

چاپ و صحافی: انتشارات دانشگاه عالی دفاع ملی

انتشارات: تهران، ضلع شمالی بزرگراه شهید بابایی، بعد از اتوبان هنگام،

دانشگاه عالی دفاع ملی، انتشارات دانشگاه عالی دفاع ملی

WWW.SNDU.AC.IR

همه حقوق چاپ و نشر این کتاب محفوظ است.

این کتاب محصول تلاش و فعالیت جمعی از اساتید و دانشجویان دکترای مدیریت راهبردی در دانشگاه عالی دفاع ملی است که در قالب مطالعات گروهی انجام و در سال ۱۳۸۹ پایان پذیرفته است.

ناظر عالی مطالعات گروهی: دکتر ابراهیم حسن بیگی

استاد محور مطالعات گروهی: دکتر حسین عساریان نژاد

استادان راهنمای موضوعی:

- حجت الاسلام دکتر سید مسعود پورسید آقانی
- حجت الاسلام دکتر حسینعلی سعدی
- دکتر قدیر نظامی پور
- دکتر علیرضا صدرا
- دکتر سیدرضا نقیب‌السادات
- دکتر غلامرضا گودرزی
- دکتر احمد سلمانی

دانشجویان و پژوهشگران همکار، آقایان:

- عبدالمجید فداقی
- محمود معین‌الدینی
- علیرضا کاظمی
- محمدرضا سکوت
- محمد شعبانی فرد
- مجیدرضا طاهری
- محمدرضا جعفرآقایی
- جلال راعی
- فرامرز نصری
- سیاوش حسن‌آبادی
- سید علیرضا شریفی

فهرست

عنوان	صفحه
سخن ناشر	
پیشگفتار	
مقدمه	

فصل اول: فرهنگ انتظار

مبانی فرهنگی - اجتماعی دین (اسلام)	۲۸
تقویت هویت دینی	۲۹
فرهنگ انتظار و مهدویت	۳۱
کارکردهای فرهنگ انتظار	۳۴
فرهنگ انتظار و هویت فرهنگی اسلام	۳۵
مهندسی فرهنگ انتظار	۳۸
مهندسی فرهنگ دینی	۴۵

فصل دوم: انتظار و جامعه منتظر

مقدمه	۵۱
ضرورت انتظار	۵۲
انتظار در آیات قرآن کریم	۵۵
انتظار در روایات	۵۸
ابعاد انتظار	۵۹
جایگاه انتظار موعود در ادیان الهی	۶۹
منجی گرایی در اسلام	۷۱
انتظار در قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران	۷۳
جامعه‌ی ایرانی و جامعه منتظر در افق چشم‌انداز	۷۳
انتظار و جامعه منتظر از دیدگاه امام خمینی (ره)	۷۴
انتظار و جامعه منتظر از دیدگاه مقام معظم رهبری	۷۶
ویژگی‌های فردی در جامعه منتظر	۸۰

فصل سوم: راهبردهای فرهنگی و دولت ولایی

پیش درآمد	۱۱۱
گستره مفهوم راهبرد	۱۱۳
تعریف کارکردی راهبرد	۱۱۴
مدیریت راهبردی	۱۱۷
کارکرد های مدیریت راهبردی	۱۱۸
مکاتب مدیریت راهبردی	۱۱۹
فرایند مدیریت راهبردی	۱۲۳
فرایند تدوین راهبرد	۱۲۴
مدل های تدوین راهبرد	۱۲۴
تدوین راهبرد فرهنگی	۱۲۹
رابطه دین و راهبرد فرهنگی	۱۳۰
تعریف حکومت یا دولت ولایی	۱۴۱
مختصات حکومت در جامعه ولایی	۱۴۷
کارکردهای فرهنگی دولت ولایی در حوزه فرهنگ سازی جامعه منتظر	۱۵۴
جمع بندی	۱۵۸

فصل چهارم: زمینه سازی ظهور حضرت حجت ابن الحسن (سلام الله علیه)

لزوم زمینه سازی	۱۶۵
شکوفای سازی ارزش های تعالی بخش در جامعه	۱۷۷
زمینه سازی برای ارتقای فرهنگی	۱۸۲
شاخص های زمینه سازی ظهور امام عصر (عج)	۱۸۶
رسالت های زمینه سازی ظهور امام عصر (عج)	۱۹۵
جهانی سازی اندیشه انتظار ظهور	۱۹۶

فصل پنجم: محیط شناسی راهبردی و انکشاف

رسالت های بخش فرهنگ انتظار	۲۰۵
----------------------------------	-----

رسالت‌های بخش فرهنگی	۲۰۶
تحلیل محیطی و شیوه استخراج راهبردها	۲۰۶

فصل ششم: پیشنهادها و توصیه‌های راهبردی

نحوه تدوین راهبرد فرهنگی انتظار	۲۱۱
اصول مد نظر در تدوین راهبرد های انتظار	۲۱۲
راهبردهای پیشنهادی	۲۵۷

فهرست منابع

www.ketab.ir

سخن ناشر

دانشگاه عالی دفاع ملی در توسعه ادبیات راهبردی و آموزش مدیران عالی کشور حوزه مسائل راهبردی، دفاعی، امنیتی با بهره‌گیری از نظریه‌های بومی، درصدد تدوین راهبردهای تعالی‌بخش به منظور تحقق اهداف منبعث از رسالت و مأموریت علمی‌خویش است.

این دانشگاه از مراکز علمی کلیدی و حساس در عرصه مسائل راهبردی است که از بدو تشکیل و راهاندازی آن، پس از پیروزی انقلاب شکوهمند اسلامی، در صحنه آموزش مسائل دفاعی - امنیتی به‌منظور کادرسازی متناسب با اهداف مقدس نظام جمهوری اسلامی در سطوح مدیران عالی کشوری و لشکری پیش‌قدم بوده و وظیفه خطیر آموزش فرماندهان و مدیران عالی‌رتبه کشور را سرلوحه تمامی برنامه‌ها قرار داده است. با نگاهی به منطقه و جهان اهمیت مأموریت دانشگاه بیشتر مشخص می‌شود؛ چراکه با ظهور تهدیدات نوین در عرصه بین‌الملل، لزوم داشتن چنین کانونی برای به روز کردن دانش مدیران عالی و فرماندهان نظامی کاملاً ملموس خواهد بود. از سوی دیگر ایده ایجاد تمدنی بزرگ موجب می‌شود تا این تلاش و تعهد موجب توسعه همکاری‌ها و ترغیب سازمان‌هایی شود که برای پیروی از این اهداف متعالی و ایجاد تحول در برنامه‌ها و فعالیت‌ها همکاری کنند.

با نگرش به این رویکرد و اهمیت موضوع، لزوم تولید و توزیع ادبیات راهبردی در دانشگاه که ماحصل تلاش استادان و فرهیختگان متخصص در علوم راهبردی و دانش آموختگانی است که با نهایت تلاش و کوشش مدت زمان مفیدی از دوران تحصیل خود را جهت فراگیری مفاهیم و اصول علوم راهبردی و تدوین رساله دکترا در دانشگاه می‌گذرانند، نمایان می‌شود. در این راستا انتشارات دانشگاه عالی دفاع ملی در سه حوزه مدیریت راهبردی، دفاع ملی و امنیت ملی با اهتمام به برنامه‌ها و در چارچوب اهداف و نظام

مقدس جمهوری اسلامی ایران و تدابیر رهبر معظم انقلاب اسلامی و فرماندهی کل قوا حضرت آیت الله العظمی خامنه‌ای، سعی در انتقال مفاهیم و آموزه های خود به سطوح مختلف مدیران و ارکان جامعه داشته و در این بستردهستهای پرتوانی که نیل به این اهداف را تسهیل می نمایند به گرمی می فشارد.

وما توفیقی الا بالله

انتشارات دانشگاه عالی دفاع ملی

www.ketab.ir

پیشگفتار

انتظار ظهور امام مهدی (ع) در آموزه های دین مبین اسلام از اهمیت زیادی برخوردار است. چرا که انتظار عمل است و برترین عمل ها، (افضل الاعمال انتظار الفرج). مفهوم انتظار با غیبت امام مهدی (ع) بعد تازه ای پیدا کرد و به همین علت عصر غیبت را در فرهنگ شیعی عصر انتظار و عصر گزینش اعمال افضل و اصلح دین می دانند.

به دلیل عدم دسترسی به امام معصوم در این عصر، امت اسلامی با دشواری ها و مشکلات خاصی روبه رو است لذا بررسی چگونگی نقش و رسالت امت اسلامی در عصر زمینه سازی ظهور جانشین امامیت بوده و مسئولیت سنگین و مهمی بر عهده امت اسلامی قرار دارد. شیعیان برای خروج از محوومیت دوری از امام، با انتظاری فعال چشم به راه موعود هستند. انتظاری پویا که بار سنگین رسالت زمینه سازی برای ظهور را به همراه دارد. به بیانی دیگر یکی از وظایف مهم منتظران مهدی موعود (ع) در عصر غیبت زمینه سازی ظهور است و در دوران غیبت این سوال مهم مطرح است که در انتظار فعال، جامعه منتظر و نظام های زمینه ساز از چه ماهیت و وظایفی برخوردارند.

یکی از مهمترین وظایف منتظران مهدی موعود (ع) در عصر غیبت بستر سازی و زمینه سازی مناسب برای ظهور است. با توجه به اهمیت زمینه سازی و برای نیل به این هدف لازم است نقش فرد و جامعه، مفهوم انتظار فعال، ویژگی های جامعه منتظر، وظایف دولت اسلامی و فرایند زمینه سازی مشخص شود.

آیات و روایات بسیاری در منابع اسلامی به صراحت به لزوم زمینه سازی برای ظهور حضرت مهدی (ع) اشاره دارد. بزرگان دین نیز با تمسک بر آیات قرآنی، بر اهمیت انتظار و زمینه سازی ظهور تاکید فرموده اند.

امام خمینی (ره) (۱۳۶۷: ۲۵۵) در مورد انتظار و زمینه سازی می فرمایند: ماهمه انتظار فرج داریم و باید در این انتظار خدمت کنیم. انتظار، قدرت اسلام است و ما باید کوشش کنیم تا قدرت اسلام در عالم تحقق پیدا کند و مقدمات ظهور انشاء الله تهیه شود.

در این مورد مقام معظم رهبری (۱۳۸۱) نیز می فرمایند:

"بزرگترین وظیفه منتظران امام زمان این است که از لحاظ معنوی، اخلاقی، عملی، پیوندهای دینی و اعتقادی و عاطفی با مؤمنین و همچنین، برای پنجه درافکندن با زورگویان، خود را آماده کنند. کسانی که در دوران دفاع مقدس، سر از پا نشناخته در صفوف دفاع مقدس شرکت می‌کردند، منتظران حقیقی بودند. کسی که وقتی کشور اسلامی مورد تهدید دشمن است، آماده دفاع از ارزشها و میهن اسلامی و پرچم برافراشته اسلام است، می‌تواند ادعا کند که اگر امام زمان بیاید، پشت سر آن حضرت در میدان‌های خطر قدم خواهد گذاشت. اما کسانی که در مقابل خطر، انحراف و چرب و شیرین دنیا خود را می‌بازند و زانواشان سست می‌شود؛ کسانی که برای مطامع شخصی خود حاضر نیستند حرکتی که مطامع آنها را به خطر می‌اندازد، انجام دهند؛ این‌ها چطور می‌توانند منتظر امام زمان به حساب آیند؟ کسی که در انتظار آن مُصلح بزرگ است، باید در خود زمینه‌های صلاح را آماده سازد و کاری کند که بتواند برای تحقق صلاح بایستد."

استاد شهید مرتضی مطهری ضمن تأکید بر امر انتظار و توجه به پویایی و سازنده بودن آن می‌فرماید: "انتظار فرج و آرزو و امید و دل بستن به آینده انتظاری سازنده و نگهدارنده است، تعهدآور است، نیروآفرین و تحرک‌بخش است؛ به‌گونه‌ای که می‌تواند نوعی عبادت و حق پرستی شمرده شود" (مطهری، ۱۳۸۲: ۶۶).

به طور کلی می‌توان زمینه‌سازی و بستر سازی ظهور را به صورت مرحله ای انجام داد. در این مورد صادق عمل‌نیک (۱۳۸۸) معتقد است که برنامه راهبردی آماده‌سازی شرایط ظهور از مراحل مشخص کردن نظام ارزش‌های اعتقادی، معیارها و شاخص‌های آن، بررسی و تجزیه و تحلیل آماده‌سازی شرایط ظهور در داخل و خارج از کشور، تعیین اهداف، راهبردها و سیاست‌گذاری‌های مورد نیاز کشور در زمینه آماده‌سازی شرایط ظهور در چارچوب ارزش‌ها و باورها، اجرای راهبردها و سیاست‌گذاری‌های تدوین شده تشکیل می‌شود.

لذا شرط حرکت منطقی در مسیر ایجاد جامعه منتظر و فراهم سازی زمینه ظهور وجود دولت زمینه ساز است. دولت زمینه ساز دولتی است که باید به لحاظ مبانی، رسالت،

اهداف، راهبردها، سیاست‌ها، ساختار، کارگزاران و راهکارها، هم‌افق و هم‌سو با دولت کریمه مهدوی باشد. دولت زمینه ساز با ساختن جامعه مهدوی، گامی بزرگ در نزدیک تر کردن ظهور آن حضرت برخواهد داشت. دولت زمینه‌ساز باید برای گسترش و تعمیق فرهنگ مهدوی در سطح داخلی و جهانی (کشورهای شیعی، اسلامی، غرب و خاور دور) برنامه‌ریزی کند. (پورسیدآقایی، ۱۳۸۸: ۳۵).

در تاریخ فقه شیعه، امام خمینی (ره) نخستین فقیهی است که توفیق تشکیل "دولت" را یافت. امام خمینی (ره) ضمن طرح تشکیل حکومت اسلامی بر پایه ولایت فقیه، تشکیل حکومت اسلامی را زمینه‌سازی برای حکومت جهانی حضرت مهدی (عج) می‌داند و می‌فرماید: "وقتی که ایشان ظهور کنند انشاءالله (خداوند تعجل کند در ظهور او) تمام بشر را از انحطاط بیرون می‌آورد، تمام کجی‌ها را راست می‌کند. "از این تعریف چنین استنباط می‌شود که دولت مد نظر امام راحل دولت زمینه ساز با محوریت ولی فقیه است و مهمترین وظیفه دولت اسلامی در عصر انتظار، فرهنگ سازی در حوزه زمینه‌سازی ظهور و مهیا کردن شرایط لازم برای بسط و گسترش اندیشه انتظار در جامعه است.

به بیان دیگر، دولت زمینه ساز باید مسئولیت خود را براساس آموزه انتظار تنظیم نماید. لذا از آن جایی که آحاد جامعه اسلامی، انتظار را مسئولیت آفرین و راهنمای عمل در زندگی فردی و اجتماعی خود می‌دانند، دولت‌مردان و حاکمان در نظام اسلامی نیز از جایگاه مدیریتی و سازمانی خود باید عملکرد دولت مهدوی را سرمشق خود قرار دهند و به ویژگی الگودهی «انتظار» توجه و راهبردها و راهکارهای نظام اسلامی را بر این اساس تعریف کنند.

از این رو مهمترین هدف این کتاب تبیین و نیل به راهبردهای فرهنگی برای جامعه منتظر است. در مبانی دین مبین اسلام، فرهنگ مورد توجه خاص قرار دارد و چون دین مبین اسلام خود را دین جهانی معرفی می‌کند با فرا خواندن بشر به سوی باورها، ارزش‌ها و هنجارهای توحیدی، بر آن است که امت واحده و فرهنگ جهانی توحیدی

تشکیل دهد؛ فرهنگی که ضمن توجه به واقعیت‌های اجتماعی حاکم بر جوامع بشری، مبتنی بر فطرت مشترک انسانی است.

البته نگاه به ضرورت‌های شکل‌گیری جامعه منتظر و زمینه‌سازی تحقق آن برای پیروان و خدمت‌گزاران به این ایده دارای جنبه اعتقادی و اهمیت راهبردی است که دستیابی به هر دو هدف از طریق شناخت و تدوین سازوکارهایی با ماهیت فرهنگی بدست می‌آید، بدین طریق می‌توان ضمن تعریف و ترسیم هنجارها و غایت‌های فطری و آرمانی مهدویت بین سطوح مختلف فکری جامعه از فرد، گروه تا نهادهای مسئول، بسترهای فرهنگی مناسب فراهم نمود و این مهم بدون انجام تحقیقات راهبردی مبتنی بر برنامه‌ریزی‌های منظم، دقیق، منطقی و علمی در حوزه فرهنگی جامعه منتظر میسر نمی‌شود.

با توجه به اهمیت این بحث در جامعه ارزشی و مشتاق ظهور، برای دولت جمهوری اسلامی ایران ضروری است تا راهبردهای فرهنگی ساخت‌یافته و واقع‌بینانه‌ای را برای زمینه‌سازی ظهور تدوین و ارائه نماید تا بر اساس قانون اساسی و تأکیدات سند چشم‌انداز و به یاری این راهبردها در جهت وظایف فرهنگی منطبق با زمینه‌سازی ظهور حرکت نماید.

در این کتاب مفاهیم زمینه‌سازی ظهور برگرفته از آیات و روایات، مفاهیم و وظایف دولت دینی طبق اسناد بالا دستی و مفهوم فرهنگ و راهبرد براساس اسناد علمی بررسی شده است. در همین راستا متغیرهای راهبردهای فرهنگی دولت زمینه‌ساز، شناخت و تبیین ویژگی، ارکان، سطوح و ابعاد فرهنگی جامعه منتظر، شناخت و تبیین ظرفیت‌ها و قابلیت‌های فرهنگی دولت جمهوری اسلامی ایران در ارائه تمهیدات فرهنگی زمینه‌سازی ظهور، ترتیب و اولویت‌بندی شاخص‌های فرهنگ عمومی در جامعه منتظر، ویژگی‌ها و شرایط محیط راهبردی فرهنگی زمینه‌سازی جمهوری اسلامی ایران، موقعیت و اقدامات راهبردی فرهنگی دولت زمینه ساز ظهور در جمهوری اسلامی ایران مطرح شده است.

منظور از راهبردهای فرهنگی دولت زمینه ساز ظهور ارائه برنامه‌هایی است که در آن‌ها اهداف، مسیر حرکت و سیاست‌گذاری‌ها مشخص باشد. در این برنامه‌ها مواردی

چون معیارها و نظام ارزشی، وضعیت فعلی در داخل و خارج از کشور، فرصت‌ها، تهدیدها و نقاط ضعف و قوت، اهداف کوتاه‌مدت، میان‌مدت و بلندمدت بررسی می‌شود. همان طور که بیان شد در بسترسازی و زمینه‌سازی ظهور بایستی به شرایط و مقتضیات فرهنگی جامعه توجه کرد و بر همین اساس ارائه راهبردهای فرهنگی برای زمینه‌سازی جامعه منتظر هدف نهایی این مطالعه است.

مقام معظم رهبری در دیدار با وزیر علوم و رؤسای دانشگاه‌ها این مقتضیات را این گونه تبیین می‌فرمایند:

"ما فرهنگ را بستر اصلی زندگی انسان می‌دانیم؛ نه فقط بستر اصلی درس خواندن و علم آموختن. فرهنگ هر کشور، بستر اصلی حرکت عمومی آن کشور است. حرکت سیاسی و علمی‌اش هم در بستر فرهنگی است. فرهنگ یعنی خلیات و ذاتیات یک جامعه و بومی یک ملت؛ تفکراتش، ایمانش، آومان هایش؛ این‌ها تشکیل دهنده مبانی فرهنگ یک کشور است. ما نمی‌توانیم از فرهنگ و رشد فرهنگی و پرورش فرهنگی صرف نظر کنیم."

در راستای نیل به این هدف (تدوین راهبردهای فرهنگی) در این کتاب تلاش شده است مسائل زیر مورد بررسی قرار گیرد:

- بازشناسی و تعیین شکاف‌های فرهنگی جامعه امروز تا جامعه منتظر؛
- شناخت مؤلفه‌ها و شاخص‌ها در ارزیابی و تحلیل محیط مناسب و مستعد شکل‌گیری جامعه منتظر؛

- شناخت، تدوین، دست‌یابی و ارائه راهبردهای فرهنگی دولت زمینه ساز ظهور؛
- شناخت و تعیین موقعیت و نحوه اقدام راهبردی فرهنگی در تشکیل جامعه منتظر؛
- ترتیب و اولویت‌بندی شاخص‌های فرهنگ مهدوی در جامعه منتظر؛

به منظور دستیابی به این هدف، نگارندگان سعی نموده‌اند تا در قالب سؤالات قابل تحقیق ضمن بررسی جامع و علمی و تجزیه و تحلیل، یافته‌های حاصله را شکل و قالب دهند.

اساسی‌ترین سوال در آغاز این کتاب بر این گزاره استفهامی استوار شده است که شاخص‌های توسعه توانمندی فرهنگ انتظار در وظایف دولت زمینه ساز چیست؟ و چگونه می‌توان این مأموریت را در منظر دولت زمینه ساز ظهور راهبردی نمود؟

در پایان از کلیه دست اندرکاران مومن و متعهد که موجبات تسهیل در امر جمع آوری اطلاعات، حضور در محیط‌های حوزوی و دانشگاهی، دیدار با آیات عظام و نخبگان حوزه فرهنگ و انتظار و انجام این تحقیق را فراهم نمودند صمیمانه تشکر و در این مجال لازم می‌دانیم گردیده قدر دانی می‌نماییم. سپاس خود را از تلاش‌های مخلصانه جناب آقای دکتر عساریان نژاد که علاوه بر مسئولیت هدایت مطالعاتی در تمامی مراحل جمع آوری، تحلیل و پردازش اطلاعات و تصحیح نگاه راهبردی گروه، حضوری فعال و سهمی بسزا داشتند، ابراز نماییم که نبود هدایت و حمایت‌های علمی و معنوی ایشان، انجام این تحقیق با دشواری‌های زیادی مواجه می‌شد.

درضمن از زحمات و پشتیبانی‌های بی دریغ آقای دکتر سلیمانی نیز تشکر نموده و آرزومندیم خداوند متعال اجر این خدمت را در پرونده افتخارات دینی و اخروی ایشان ثبت و ضبط فرماید.

گروه مطالعاتی مدیریت راهبردی امید دارد که مطالعه این کتاب بتواند قراز مطلوبی را در ارتقاء و اعتلای سازمان‌های راهبردی کشور فراهم آورد.

جا دارد در این فرصت، از ریاست محترم دانشگاه عالی دفاع ملی و معاونت محترم پژوهش و تولید علم دانشگاه و دیگر همکارانشان در بخش تولید و نشر علم که امکان

تبدیل این تلاش علمی به کتاب را فراهم آوردند کمال قدردانی و تشکر را نموده و از خداوند منان، توفیقات روز افزون این عزیزان را مسئلت نمائیم.

گروه مطالعات مدیریت راهبردی

دانشگاه عالی دفاع ملی

www.ketab.ir

مقدمه

فرهنگ انتظار نگرشی منطقی به ظهور منجی موعود و درک صحیح ارزش‌ها، مسئولیت‌ها و احیای امر به معروف و نهی از منکر و اصلاح خود و جامعه است. فرهنگ انتظار حرکت‌آفرین، امیدبخش، و دریچه‌ای به جهان آینده و راه نجات فردی و اجتماعی از بن‌بست‌ها و گرفتاری‌هاست. این فرهنگ انسان و جامعه را برای تحقق جامعه مهدوی آماده می‌سازد.

کشور ما پس از پیروزی انقلاب شکوهمند اسلامی که در واقع یک انقلاب عظیم فرهنگی بود با وجود موفقیت‌های چشمگیر در حوزه‌های گوناگون، همواره با بحران‌های فرهنگی فراوانی روبرو بوده است. تجزیه و تحلیل این بحران‌ها نشان می‌دهد که بخشی از آنها ناشی از تحولات فرهنگی نظام بین‌الملل است که در قالب ورود تهاجم‌آمیز فرهنگ و اندیشه غربی نمود یافته است.

علاوه بر تهدیدهای خارجی، بخش بزرگی از معضلات فرهنگی ناشی از ضعف‌ها و عوامل درونی است که زمینه را برای نفوذ تهاجم بیگانگان فراهم کرده است. مقام معظم رهبری (۱۳۷۹) دردیدار با برگزارکنندگان اولین همایش آسیب - شناسی انقلاب اسلامی می‌فرمایند: "من می‌خواهم عرض کنم که اگر ما این آسیب‌های درونی را علاج نکنیم، آسیب‌های بیرونی مشکلی برای ما به وجود نخواهد آورد." پس از پیروزی انقلاب شکوهمند اسلامی به عنوان آغازگر یک حرکت زمینه‌ساز ظهور و تغییر و تحول اساسی در بسیاری از ساختارهای بنیادی و تفکری جامعه مسلمان ایران و با وجود تلاش زیاد مسئولین، از فرصت‌های به دست آمده در حوزه‌های فرهنگی بعد از دفاع مقدس کمتر بهره‌برداری شده است و اثرات بالنده فرهنگ انتظار و ابعاد نجات بخش آن مورد کم توجهی و ضعف حمایت ساختاری و کارکردی قرار گرفته است. نخبگان فکری کشور به روشنی می‌دانند که بی‌توجهی به توسعه فرهنگی، کشور را از دست‌یابی به موقعیت‌های مطلوب اقتصادی، سیاسی و اجتماعی نیز بی‌نصیب خواهد ساخت. در سال‌های اخیر، برای بسیاری از کارشناسان روشن شد که مدیریت سنتی و اتخاذ تدابیر غیرعلمی در سازمان‌های فرهنگی، دیگر قادر به حل مشکلات

نخواهد بود و استمرار غفلت نسبت به برخی مشکلات و مسائل فرهنگی، پیامدهای جبران ناپذیری در پی خواهد داشت.

با وجود ماهیت فرهنگی انقلاب اسلامی ایران، رویکرد موعودگرایی، انتظار و زمینه سازی ظهور که در شعارهای مردم، اهداف انقلاب و بیانات رهبران معظم آن مستتر است، همواره ضعف های زیادی در ابعاد فرهنگی، به ویژه راهبردهای فرهنگی مبتنی بر انتظار وجود داشته است و امور فرهنگی کشور کاملاً در راستای اهداف فرهنگی انقلاب اسلامی و به تبع آن بر مبنای بستر سازی برای ایجاد جامعه منتظر قرار نگرفته و مسایل کلیدی و اساسی انقلاب اسلامی به جای الگوپذیری از فرهنگ اسلامی، به سمت تقلید و یا الگوبرداری از مدل های بیگانه متمایل شده و بیگانگان نیز در عرصه فرهنگی، با توجه به - الگوهای فرهنگی تسلط گرا و همگون خود، راهبردها و برنامه ریزی هایی را در جهت تحمیل و ترغیب خواسته های خود انجام داده و می دهند که به ساخت فیلم، نگارش مقالات، سخنرانی ها و سایر فعالیت های فرهنگی آن ها می توان اشاره کرد. به نظر می رسد مشکلات موجود در جهت زمینه سازی ظهور، نیازمند یک بازاندیشی، بازایی، بازسازی، باز تدوین و باز تولید بوده که برای رفع آنها دولت اسلامی باید با رویکرد راهبردی اقدام نماید.

با توجه به ضرورت های تقویت و پایداری نظام مبتنی بر ولایت فقیه، تمرکز بر مطالبات رهبری و امام (ره) و پیگیری ضرورت های نگاه راهبردی در تمامی رفتار کارگزاران دولت و جلب توجه مدیران فرهنگی به دقت نظر و اولویت بخشیدن فرهنگی به تکلیف دینی، سازمانی و حکومتی امری ضروری است.

تمرکز این ضرورت بر انکشاف این مطالبات براساس تعالیم قرآنی، فرمایشات معصومین (ع)، رهنمودهای بنیانگذار جمهوری اسلامی و رهبر معظم انقلاب، اصول قانون اساسی و بندهای توسعه انتظار در سند چشم انداز و بررسی مشکلات و موانع موجود در

زمینه‌سازی است که در قالب مشکلات و تنگناهای متعددی خود را نشان داده است که عمده آنها عبارت اند از :

- نبود یا ابهام راهبردی در بستر سازی مناسب و پی‌جویی تحقق جامعه منتظر ظهور ؛
- حاکمیت ضعف و یا عدم ضمانت اجرایی در راهبردهای فرهنگی موجود و
بسترهای زمینه‌ساز ظهور ؛

- توسعه فعالیت‌های فرهنگی غیر دینی و ظهور رویکردهای برنامه ریزی های غیر بومی در کارکردهای فرهنگی و اعمال سلیقه های غیر بومی آن
در این مطالعه، مباحث و مولفه های نظری جامعه منتظر با توجه به ویژگی های این جامعه و مسئولیت های دولت دینی احصاء شده است. مولفه هایی که در صورت رفع موانع موجود راه را برای تحقق جامعه منتظر ظهور هموار خواهد کرد. با بررسی این مولفه ها، تحقق جامعه منتظر منوط به شناخت و تجزیه و تحلیل ضعف ها، نا کارآمدی ها و موانع موجود می باشد. این تحقیق با هدف تبیین، تدوین و ارایه راهبردهای فرهنگی به منظور فائق آمدن بر موانع یاد شده و حرکت در مسیر تحقق جامعه منتظر انجام شده است. عمده پژوهشگران این تحقیق دانشجویان مقطع دکترای دانشگاه عالی دفاع ملی به همراه جمعی از استادان صاحب نظر در این حوزه هستند که با توجه به مأموریت خاص این دانشگاه در انجام پروژه های کلان راهبردی و پیگیری راهکارهای تحقق موانع مقام معظم رهبری (فعالیت های علمی با محوریت) که تحقیق و پژوهش خوانندگان محترم شاهد نتایج این تلاش جمعی می باشند.

امید محققان این پژوهش آن است که با توجه به تمایل فزاینده افکار عمومی نسبت به اندیشه نجات بخش و آینده ساز، بیش از هر زمانی دیگر ضرورت بسط اندیشه انتظار ظهور منجی موعود احساس شده و نخبگان فکری، متعهد و مسلمان کشور به رسالت سنگینی که بر دوش دارند و بایستی با رویکرد تعاملی، پویا و تأثیرگذار در گسترش اندیشه انتظار آن را به کار اندازند. با این اندیشه آشنا و فعال گردند.